

II.

PRIKAZI I OSVRTI

Interdisciplinarnim pristupom do iznimnog izdavačkog pothvata i reprezentativne monografije

Novigrad nekad i sad.

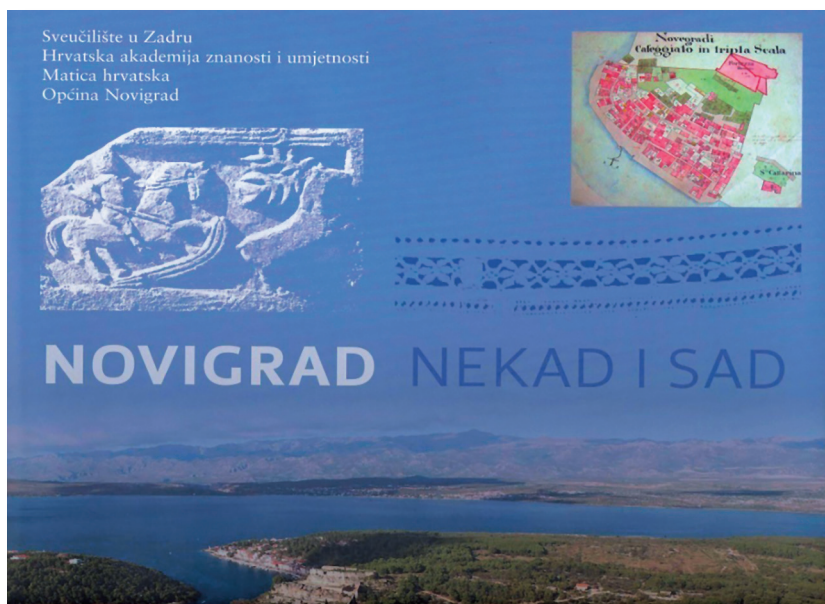
Glavni urednik Slobodan Kaštela. Zadar: Sveučilište u Zadru, 2016., 668 stranica

Monografija *Novigrad nekad i sad* rezultat je dvodnevnog Znanstvenog skupa s međunarodnim sudjelovanjem pod istoimenim nazivom, koji je održan 16. listopada 2015. u Sveučilištu u Zadru i 17. listopada u povijesnom zdanju crkve sv. Kate u Novigradu. Znanstveni su skup organizirali Zavod za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zadru, Sveučilište u Zadru, Matica hrvatska i Općina Novigrad.

Skup je bio interdisciplinarni, a 61 autor pripremio je 43 izlaganja o različitim temama o prošlosti, sadašnjosti i budućnosti Novigrada. Stoga je hvale vrijedna jednodušna odluka da se cjeloviti radovi sa skupa objave u monografiji, kao i odluka Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Matice hrvatske i Općine Novigrad da se u realizaciju uključe kao suizdavači.

Nakon uvoda, sadržaj je monografije podijeljen u osam poglavlja: Zemljopisna osnova i prirodoslovlje, Arheologija, povijest i kulturna baština, Demografija i školstvo, Gospodarstvo, Jezikoslovlje i književnost, Domovinski rat, Bibliografija. Sažetci

svih radova prevedeni su na engleski jezik u devetom poglavlju. Monografija obuhvaća 44 rada 68 autora. Knjiga je bogato slikovno ilustrirana zemljovidima, snimkama terena, arhivskim i drugim spisima, fotografijama i tablicama.

Rad pod nazivom *Novigrad nekad i sad* autora Slobodana Kaštele i Jose Klapana svojevrsni je uvod u proučavanje najvažnijih događaja i prikaz djelovanja osoba iz duge i burne povijesti Novigrada sve od mlađeg kamenog doba (neolitika), zatim prikaz posljednjih dvadesetak godina suvremene povijesti u kojima se Novigrad obnavljao i oporavljao od posljedica Domovinskog rata. Osim toga, autori su prikazali moguću projekciju razvoja novigradskog područja s obzirom na turizam, poljoprivredu, stočarstvo, preradu i čistu industriju, ribarstvo i školjkarstvo.

Potom slijedi osam poglavlja. U prvom je deset radova o zemljopisnoj osnovi i prirodoslovlju i to: zemljopisna osnova razvitka Općine Novigrad (Damir Magaš), šume i šumarstvo (Slavko Matić, Igor Anić, Šime Meštović, Vlado Topić), vegetacija (Zoran Šikić, Slaven Zjalić, Branko Perinčić, Kristijan Franin, Nado Krstić, Mislav Maršić, Vesna Krpina), ihtiofauna i ribarstvo (Sanja Matić-Skoko), biološko bogatstvo srednjeg dijela estuarija rijeke Zrmanje (Frano Kršinić), najpoznatiji školjkaši Novigradskog i Karinskog mora (Ivan Jelić), stanje i novi trendovi u uzgoju školjkaša u Novigradskom moru (Ivan Župan, Tomislav Šarić, Danijel Kanski, Branimir Baždarčić), navodnjavanje – mjera opstanka i održivog razvoja poljoprivrede (Franjo Tomić,

Ferdo Bašić, Stjepan Husnjak), vinogradarstvo i razvoj sortimenta vinove loze (Edi Maletić, Jasminka Karoglan Kontić, Zvonimir Vlatković). Poglavlje završava radom Tihomila Maštrovića o životu i radu hrvatskog prirodoslovca i akademika Spiridona Brusine (1845. – 1908.).

Drugo je poglavlje posvećeno arheologiji, povijesti i kulturnoj baštini s petnaest radova, a u njima su obuhvaćene ove teme: kasnoantička i ranosrednjovjekovna nalazišta na području Novigrada (Ante Uglešić), arheološka istraživanja (Ivna Anzulović, Lovre Lučić), numizmatički nalazi (Mato Ilkić, Pero Kožul, Marko Meštrov), kasnosrednjovjekovni i novovjekovni arheološki nalazi s utvrde Fortica (Karla Gusar, Mato Ilkić), mirila novigradskog područja (Mirjana Trošelj), kartografski izvori geografskih podataka o ranonovovjekovnom Novigradu (Josip Faričić), predromanički reljef s prikazom konjanika-kopljonoše (Ivan Josipović), misni ornat od „Jelisavetina plašta“ u župnoj crkvi (Silvija Banić), gotički križ u sklopu zadarske zlatarske produkcije s kraja 14. stoljeća (Nikola Jakšić), prilozi za umjetnost 17. i 18. stoljeća (Bojan Goja), Novigradani – vojnici u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama u 18. stoljeću (Lovorka Čoralić, Maja Katušić), Župa Novigrad (Pavao Kero), ninski arhidakon Josip Ante Jurinović (Zdenko Dundović), Novigrad od 1860. do 1918. godine (Ante Bralić) i prikaz društvenih i kulturnih prilika u Novigradu od sredine 19. do početka 20. stoljeća (Tado Oršolić).

U poglavlju Demografija i školstvo tri su rada. U njima autori pišu o matičnim knjigama i evidenciji Ninske biskupije i Zadarske nadbiskupije o stanovništvu župe Novigrad od sredine 17. do sredine 19. stoljeća (Grozdana Franov-Živković), o pučkoj školi u doba austrijske vlasti (Sandra Uglešić) te teoriji brojeva i kriptografiji (Andrej Dujella).

Gospodarstvo je zastupljeno s četiri rada sa sljedećim temama: Novigrad kao trgovište (Šime Peričić), razvoj turizma (Jadran Anzulović), mapiranje kulturnog turizma (Vinko Bakija) i važnost očuvanja lokalnih kulturnih identiteta u sučeljavanju s globalizacijom (Ratko Čorić).

Četiri su rada u poglavlju Jezikoslovlje i književnost. Autore su privukle ove teme: novigradski govor u čakavsko-štokavskom prožimanju, te toponomastika u sjevernoj zadarskoj regiji (Božidar Finka), prošlost i sadašnjost novigradskog govora (Josip Lisac) te život i rad Jurja Barakovića, zadarskog pjesnika hrvatskoga izraza druge polovice 16. i prvih desetljeća 17. stoljeća koji je živio dvadesetak godina u Novigradu (Franjo Švelec).

Tri su rada u šestom poglavlju Osnivanje, rad i prostorno uređenje općine Novigrad. Autori pišu o ustroju Općine Novigrad od 1797. do 1993. godine (Frane Ivković), Općini Novigrad od 1993. do 2014. (Marijan Maroja) i o njegovu prostornom uređenju (Nives Kozulić, Stjepan Gverić, Dolores Barić).

Suvremenu hrvatsku povijest obilježio je Domovinski rat. U četiri se rada prikazuju neke ključne vojne operacije na tom području. Autori pišu o prebacivanju dijelova 4. brigade Zbora narodne garde morem iz Novigrada u Kruševo ljeti 1991. godine (Ante Nazor), operaciji Udar '91. – okupacija Novigrada 1991./1992. (Jakša Raguž), vojno-geografskim obilježjima šireg novigradskog područja od 1991. do 1993. (Marin Sabolović) i o borbi za Novigrad 1993. (Tomislav Šulj).

U osmom je poglavlju Bibliografija radova o Novigradu i novigradskom području (Dina Mašina), a sadrži 175 članaka, 94 poglavlja u knjigama i zbornicima, 29 knjiga i 6 diplomskih radova, što su ukupno 304 bibliografske jedinice. I ova će monografija svojim radovima u novim istraživanjima znatno pridonijeti proširivanju Bibliografije o Novigradu.

Monografija *Novigrad nekad i sad* s tekstovima zavidne znanstvene razine, uz silan urednikov napor, pridonosi boljoj valorizaciji Novigrada, gradića koji je zahvaljujući svojem iznimnom geografskom smještaju, posebno moćnoj tvrđavi podno koje je nastao, imao važnu ulogu u prošlosti ovog dijela Hrvatske te bio čuvar hrvatskoga nacionalnog i kulturnog identiteta. Ona je, isto tako, izdavački pothvat koji može biti uzor mnogim gradovima diljem Hrvatske.

VLADIMIR STRUGAR